

Kitaaba Daani'eel - Lakkoofsa Dhibba Tokkoo fi Jahaatama Lama

Yeroo Raajii Roomaa: Mul'ata Ibsuu

Jeff Pippenger

2024-03-27

Roomaan mul'ata ni hundeesa, Roomaanis “yeroo” isheetti ni mul'ata. Kun ibsa Obboleetti White ti; isheen keessatti wanti akka ifatti hubatamu qabu maal akka ta'e ni ibsiti:

“Mul'anni Mul'ataa macaafa cufame dha, garuu akkasumas macaafa baname dha. Inni dhugaa ba'iinsota dinqisiisoo bara dhumaa seenaa lafa kanaa keessatti raawwatamuu qaban galmeessa. Barnoonni macaafa kanaa ifaa fi murtaa'oo dha; kan iccitii fakkaatan yookaan hubatamuu hin dandeenye miti. Isa keessatti sararri raajii isauma Daani'el keessatti kaafame irra deebi'amee fudhatameera. Raajiiwwan keessaa tokko tokko Waaqayyo irra deebi'ee dubbateera; kanaanis isaanii barbaachisummaa kennamuu akka qabu agarsiiseera. Gooftaan waan hiika guddaa hin qabne irra deebi'ee hin dubbatu.” Manuscript Releases, volume 9, 8.

“Waaqayyo wantoota bu'aa guddaa hin qabne irra deebi'ee hin dubbatin” akkasumas “yeroon” Roomaa wajjin walqabatu irra deddeebi'ee ibsama. “Yeroo” Roomaa wajjin walqabatu hubachuun “bu'aa guddaa” qaba; sababiin isaas, mul'ata sana dhaabuudhaan mata-duree ta'ee kan mul'atu Roomaa akka ta'e wanti saaqu isa sana. Si'a torba, waggoonni kuma tokko dhibba lamaa fi jahaatamni bulchiinsa paaphaasummaa keessaa Danielii fi Mul'ata keessatti kallattiidhaan eeramu.

Inni immoo Isa Gubbaattiin Ol Aanaa irratti dubbii guddaa ni dubbata; qulqulloota Ol Aanaa ni dadhabsiisa; yerootaa fi seerota jijjiiruufis ni yaada; isaanis hamma yeroo tokkoo fi yeroo lamaa fi walakkaa yerootti harka isaa keessa kennamu. Daani'el 7:25.

Anis namicha quncee talba uffate sana irra dhaabate san dhaga'e; inni harka isaa mirgaa fi harka isaa bitaa gara samii ol qabee, Isa bara baraan jiraatuun kakatee, kun yeroo tokkoof, yeroo lamaaf, yeroo walakkaadhaaf akka ta'u dubbate; yommuu humna saba qulqulluu bittimsu guutetti, wantoonni kun hundinuu ni raawwatamu. Daani'el 12:7.

Garuu oobdii mana qulqullummaa alaa jiru dhiisi, isa hin safariin; sababiin isaas innis warra Ormaatiif kennameera; isaanis magaalaa qulqullittii ji'oota afurtamii lama miilla isaanii jalatti ni dhidhiitu. Mul'ata 11:2

Ani immoo humna nan kennaaf; isaanis uffata gaddaa uffatanii guyyoota kuma tokkoo fi dhibba lamaa fi jaatama raajii dubbatu. Mul'ata Yohaannis 11:3.

Dubartittiin sun gara lafa onaa baqatte; achittis bakki Waaqayyo isheedhaaf qopheesse jira; akka isaan achitti guyyoota kuma tokkoo fi dhibba lamaa fi jahaatama ishee sooranitti. Mul'ata 12:6.

Dubartittiin sunis baallee gurguddaa lama kennameef; ishii gara lafa onaa, gara iddoo ishii, bakka yeroo tokkoof, yeroo lamaaf, fi walakkaa yerook fuula bofaa sana irraa nyaatamtuutti

akka balaliituuf. Mul'ata Yohaannis 12:14.

Akkasumas af kennameef waan gurguddaa dubbatuu fi arrabsoo dubbatu isaaf kenname; akkasumas ji'oota afurtamaa fi lama itti fufuuf aangoon isaaf kenname. Mul'ata Yohaannis 13:5.

Wabiileen kallattii torban kunneen ibsiwwan raajii addaa fi ifaa kan Roomaa dhiyeessu. Keessumaa kutaawwan sana keessatti Roomaan ifatti mul'ata. Obboleettii Waayit immoo yeroon kun akka “waggaa sadii fi walakkaa yookaan guyyoota 1260”tti illee bakka bu'anii ibsamu jedha. Macaafa Qulqulluu keessatti “waggaa sadii fi walakkaa” yookaan “guyyoota kuma tokkoo fi dhibba lamaa fi jaatama” hin argitan. Obboleettii Waayit sirna shallaggii wabiwwan torban sanaa akkuma kanaatti qofa hojiirra oolchaa jirti.

Boqonnaa 13 keessatti (lakkoobsa 1–10) bineensi biraa, “saree qeerensaa fakkaatu,” ibsameera; isaafis jawween “humna isaa, teessoo isaa, fi aangoo guddaa” kenne. Mallattoon kun, akkuma Pirootestaantonni baay'een amananiitti, abbaa taayitaa Popee agarsiisa; innis humnaa fi teessoo fi aangoo yeroo mootummaa Roomaa durii harkaa ture sana dhaale. Waa'ee bineensa saree qeerensaa fakkaatu sanaas akkana jedhameera: “Afaan waan gurguddaa fi arrabsoo dubbatu tokko isaaf kenname.... Innis maqaa Waaqayyoo, fi godoo Isaa, fi warra samii keessa jiraatan arrabsuuf, afaan isaa Waaqayyoo irratti arrabsoodhaan bane. Qulqulloota wajjin waraana godhee isaan moo'uufis isaaf kenname; gosa hundumaa, afaan hundumaa, fi saba hundumaa irrattis aangoon isaaf kenname.” Raajii kun, ibsa gaanfa xinnaa kan Daani'el 7 keessa jiru wajjin jechuun ni danda'ama jechuun wal fakkaata; shakkii malee abbaa taayitaa Popeetti akeeka.

“‘Inni ji'a afurtamii lamaa itti fufuuf kennameef.’ Akkasumas, raajiin ni jedha, ‘Ani mataa isaa keessaa tokko akka du'aatti madaa'e nan arge.’ Ammas: ‘Inni booji'aatti nama geessu booji'aatti ni geeffama; inni billaa'een ajjeesu billaa'een ajjeefamuu qaba.’ Ji'oonni afurtamii lamaan sun, “yeroo fi yerowwanii fi walakkaa yeroo,” jechuunis waggoota sadii fi walakkaa, yookaan guyyoota 1260, kan Daani'el 7 keessatti ibsaman sanaan wal fakkaatu—yeroo aangoon paaphaasummaa ummata Waaqayyoo cunqursuuf ture. Yeroon kun, akkuma boqonnaawwan duraan ibsanitti, olaantummaa paaphaasummaa bara A.D. 538tti jalqabe; 1798ttis xumurame. Yeroo sanatti paappaan waraana Faransaayitiin booji'ame, aangoon paaphaasummaa madaa du'aa argate, raajiinis ni raawwatame, ‘Inni booji'aatti nama geessu booji'aatti ni geeffama.’” The Great Controversy, 439.

Waan hafuuraan geggeeffameen waggoota sadii fi walakkaa akka “yeroo” Roomaa “mul'isu” jedhamee ilaaluuf aangoo qabnuun, wabiwwan Macaafa Qulqulluu biroonis Roomaa irratti argaman ni mul'atu.

Ani garuu dhugumaan isinittan hima, yeroo Eeliyaas bara Israa'el keessa turetti, yeroo samiin waggaa sadii fi ji'a jahaf cufamee, beelli guddaan biyya guutuu keessa turetti, haadhooliin abbaan manaa irraa du'e hedduun Israa'el keessatti turan. Luqaas 4:25.

اغمرى قىلپاپ ىكىدىتىئىماچ ارىتايىتىنىتىقواؤ،ىتىددوم مىرىي لىي چلوى لىنىهاىىلەئى
ؤدىالغاب نەلەب لەبازەئى نەلغوب لوؤمىس

Garuu, sababni ani si irratti muraasa qaba; ati dubartii Yezebel jedhamtu sana, kan ofiin “raajittii” jettee waamtu, garboota koo barsiisuu fi gowwoomsuudhaan sagaagalummaa akka raawwatan, akkasumas wantoota waaqolii tolfamoo waaqeffachuudhaaf aarsaa ta’an akka nyaatan eeyyamteetta. Ani sagaagalummaa ishee irraa akka qalbii jijjiirattuuf yeroo isheedhaaf kenneera; isheen garuu qalbii hin jijjiirre. Mul’ata Yohaannis 2:20, 21.

“Yeroon” waldaa afraffaadhaaf kenname, kan Iizaabeliin bakka buufame, akkasumas “iddoo” dha.

Eeliyaas akkuma keenya miiraa namaa qabu ture; bokkaan akka hin roobneefis cimsee kadhate; lafa irrattis waggaa sadii fi ji’a ja’a guutuu hin roobne. Yaaqoob 5:17.

Ji’oota afurtamii lamaan guyyoota kuma tokkoo fi dhibba lamaa fi jaatamii wajjin tokko ta’uu isaanii irratti yaada kennuudhaan, Sistar Waayit yeroo sana “guyyoota sana” jedhee ni beeksifti; kunis guyyoowwan Kiristoos itti dubbate dha.

“Yeroonni asitti eeraman—‘ji’oota afurtamii lama’ fi ‘guyyoota kuma tokkoo fi dhibba lamaa fi jahaatama’—wal fakkaatoodha; lamaan isaanii yeroo waldoonni Kiristoos Roomaa irraa cunqursaa keessa turan agarsiisu. Waggaa 1260 ol’aantummaa paaphaasummaa B.A. 538 keessatti jalqabe; kanaafis bara 1798 keessatti xumurama ture. Yeroo sana waraanni Faransaay Roomaa seenee paaphaasa hidhamaa godhe; innis baqannaan du’e. Haa ta’u malee, yeroo gabaabaa booddee paaphaasni haaraan filatame iyyuu, sirni aangoo paaphaasummaa humna duraan qabu sana yeroo sanaa as deebi’ee qabatee hojjechuu gonkumaa hin dandeenye.”

“Walitti-bu’aa waldaa bara 1260 guutuu keessatti hin itti fufne. Waaqayyo gara-laafinaan saba Isaaq yeroo qorumsaa isaanii isa ibiddaa sana gabaabse. Fayyisaan, ‘rakkina guddaa’ waldaa irra ga’u dursanii dubbatanii akkana jedhan: ‘Guyyoonni sun utuu hin gabaabbatin, namni tokko iyyuu hin oolu ture; warra filatamtootaaf garuu guyyoonni sun ni gabaabbatu.’ Maatewos 24:22. Dhiibbaa Haaromsaatiin walitti-bu’aan bara 1798 dura xumurame.” Waldhabdee Guddicha, 266.

ଖରାଷ୍ଟ୍ର ଏବଂ ସିଷ୍ଟର ଝୁଞ୍ଚାଇବ୍ “those days” ବୋଲିଥିବା ପୂରକାଶକୁ ସହେ “time” ବୋଲି ପରିଚିହ୍ନିତ କରନ୍ତି, ଯାହା ପାପାଳ ରୋମକୁ ଚିହ୍ନିତ କରେ। ଦାନିଏଲ ଯତେବେଳେ ଅଧିକାରୀ ଯେଉଁ ଶୁଲୋକ ଗାଏରେ ପୃଥିବୀର ସିଂହାସନ ଉପରେ ପାପାସୀକୁ ସ୍ଥାପିତ କରାଯାଇବା ପରେ ଆସିଥିବା ନିର୍ଯ୍ୟାତନା ବିଷୟରେ କହନ୍ତି, ସେ ସହେ ନିର୍ଯ୍ୟାତନାର ସମୟକୁ “many days” ବୋଲି କହନ୍ତି।

Harki isaa irraas humni ni ka’a; isaanis mana qulqullummaa jabinaa ni xureessu, aarsaa guyyaa guyyaan dhiyaatu ni balleessu, jibbiisa mancaa fidus ni dhaabu. Warra kakuu irratti hammina hojjetan immoo inni soba lallabaatiin ni balleessa; garuu uummanni Waaqa isaanii beekan ni jabaatu, hojii guddaas ni hojjetu. Warri ummata keessaa hubannaa qabanis namoota baay’ee ni barsiisu; ta’us isaan billaan, ibiddaan, booji’amuu fi saamamuudhaan guyyoota baay’eedhaaf ni kufu. Daani’el 11:31–33.

Roomaan yeroo raajii isa wajjin walqabatee keessatti mul’ifamti; kanaaf Phaawulos namichi cubbuu “yeroo isaatti” akka mul’ifamu ni jedhu. Dhugaan Roomaan mul’ata sana hundeesitu—isa yoo hin beekne badnu—yeroo raajii sun maaliif yeroo baay’ee akkasumas karaa baay’eedhaan bakka buufamee akka dhiyaatu adda baasa; Waaqayyo “waan bu’aa guddaa hin qabne irra deebi’ee hin jedhu.” Lakkoofsa duraanii keessattiis, dhumni yeroo sanaa ni mallatteeffama.

Warri hubattoonni sabaa keessa jiran baay'ee ni barsiisu; ta'us isaan guyyoota baay'eef billaan, ibiddaan, booji'amuudhaan, saamichaadhaan ni kufu. Yommuu isaan kufan immoo gargaarsa xiqqoodhaan ni gargaaramu; garuu baay'een isaanii gara isaanii jechoota mi'eessaa ta'aniin ni maxxanu. Hubattoota keessaa kaan immoo isaan qoruuf, qulqulleessuuf, akka isaan adii ta'aniif, hamma yeroo dhumaatti ni kufu; yeroo murtaa'een sun amma iyyuu waan jiruuf. Daani'el 11:33–35.

“Yeroon dhumaa” “amma iyyuu yeroo murtaa'eef jira.” Jechi Ibrootaa “murtaa'e” jedhu “moed” dha; hiikni isaas yeroo murtaa'e yookaan beellama jechuudha. Kitaaba Daani'el keessatti barbaachisummaa fi ulfina raajii “yeroo murtaa'e” jedhuun qabdu, akkamitti irra deddeebi'amee ibsameen beekama. Adventistoonni Laodiiqeyaa muraasni baay'ee, yoo jiraatan iyyuu, bara 1989 “yeroo dhumaa” akka ture hin hubatan; kanaafuu 1989 yeroo murtaa'e ture. Innis yeroo Waaqayyo beekumsa sochii dhibba tokkoo fi afurtamii afur sanaatiif hiikamee banutti godhame dha. Sababii kanaaf, kitaabni Daani'el dhugaa kanaaf ragoota kenna; jechuunis “yeroon murtaa'e” dhufaati “yeroo dhumaa” akka agarsiisu. Daani'el boqonnaa saddeet keessatti, mallattoon raajii kun ni ibsama.

Anis sagalee nama tokkoo kan qarqara Ulaay gidduudhaa dhufee, waamee, “Gabri'el, namichi kun mul'ata kana akka hubatu godhi” jedhe nan dhaga'e. Innis gara iddoo ani dhaabadhetti dhi'aate; yeroo inni dhufe anis sodaadhee, fuula kootti nan kufe; inni garuu, “Yaa ilma namaa, hubadhu; mul'atichi kun yeroo dhumaatiif ta'a” naan jedhe. Utuu inni anaan dubbachaa jiruu, ani fuula kootiin gara lafaatti kufee hirriba cimaa keessa gale; inni garuu na tuqee, ol na dhaabe. Innis, “Kunoo, wanta dhuma dheekkamsaa keessatti ta'u si beeksisan qaba; sababiin isaas, dhumni sun yeroo murteeffametti ni ta'a” jedhe. Daani'el 8:16–19.

Akkuma boqonnaa kudha tokkootti, jechi “dhuma,” kan lakkoofsa kana keessatti “yeroo dhumaa” jedhu keessa jiru, jecha Ibrootaa kan “beellama” jedhamee hiikamu irraa adda ta'eedha. Yeroon dhumaa yeroo beellamame sanatti jalqabu bakka bu'a. “Yeroon beellamaa” (moed) beellama dha; yeroon dhumaa immoo (jecha Ibrootaa “gets”) yeroo dheeraa tokkoo dha, kan yeroo beellamame sanatti jalqabu. Inni “yeroo” Roomaa mul'isu sana; “yeroon” sunis baay'ee barbaachisaa waan ta'eef, dhumni yeroo sanaa, akkasumas yeroo dhuma yeroo sanaa booddee itti aanu, dhugaa baatota hedduudhaan bakka bu'ameera. Lakkoofsa digdamii afurffaa boqonnaa kudha tokkoffaa kitaaba Daani'el keessatti, Roomaan waaqeffannaa ormaa addunyaa “yeroo” tokkoof bulchaa akka turte adda baafamee ibsameera.

“Yeroon mallattoo” tokko waggoota dhibba sadii fi jahaatama dha; sababni isaas waggaa Macaafa Qulqulluu keessatti guyyoonni dhibba sadii fi jahaatama jiru. Roomaan waaqeffannaa mootummaa “yeroo” tokkoof bulchite; Roomaan paappaasii immoo “yeroo tokko, yeroo lamaa fi walakkaa yeroo tokkoo”f bulchite. Roomaan ammayyaa “sa'aatii” mallattoo tokkoof, yookaan “ji'oota afurtamii lama” mallattoo ta'aniif bulchiti. Bara 1844 booddee yeroo raajii hin jiru; kanaaf “sa'aatiin” sunii fi “ji'oonni afurtamii lamaan” sun yeroo seera Dilbataa dhihoo dhufu irraa jalqabee hamma yeroo qorannoon namaa cufamutti jiru dha. Garuu Roomaan waaqeffannaa olaantummaadhaan mootummaa qabattee lolaa Actium bara dhaloota Kiristoos dura 31 irraa jalqabee hanga Constantine magaalaa mootummaa impaayerichaa gara Constantinopletti bara

330tti jijjiireetti bulchaa turte. Lakkoofsoota armaan gadii Roomaa waaqeffannaa akka dubbatan ni beekna; sababiin isaas Kiristoos akka “abbaa mootummaa kakuu” isa yeroo fannifame “cabfamu”tti fakkeeffamee dhiyaata. Humni yeroo sana bulchaa ture Roomaa waaqeffannaa ture; kanaaf lakkoofsooni amma ilaaluuf jirru Roomaa waaqeffannaa adda baasu.

Iddoo isaa keessaa nama tuffatamaan tokko ka’a; isaaf ulfinni mootummaa hin kennamu; inni garuu nagaan dhufee, afaan mi’aawaadhaan mootummaa ni argata. Humnoonni akka lolaa isa dura irraa ni sweptamu; ni cabus; eeyyee, bulchaan kakuu illee. Erga waliigalteen isaa wajjin godhamee booddee inni gowwoomsaan ni hojjetaa; inni ol ba’ee saba xinnoodhaan jabaataa ni ta’a. Inni nagaan gara lafa gabbataa kutaa mootummaa sanaa seena; waan abboonni isaa hin goone, yookaan abbootiin abbootii isaa hin goone ni godha; boojuu, saamicha, qabeenya illee isaan gidduutti ni facaasaa; eeyyee, hamma yeroo tokkootti masaraawwan jajjaboo irratti mala isaa ni yaada. Daani’el 11:21–24.

Jechi dhuma irratti jechi “against” jedhu dhugumaan “from” jechuu dha; lakkoofsi kunis Roomaan heelloo waaqeffattuu taate (mala isaa dursee mul’isu) iddoo jabaataa ishee irraa (“Magaalaa Roomaa” irraa) waggoota dhibba sadii fi jahaatamaaf akka bulchitu dubbachaa jira.

“LAKK. 24. Inni nagayaan biyya sana keessaa lafa coomaadhaa ta’an illee keessa ni seela; innis waan abbootiin isaa hin goone, abbootiin abbootii isaa illee hin goone ni godha; booji’amanii fi saamaa fi qabeenya isaan gidduutti ni facaasa; eeyyee, yeroof immoo malawwan isaa da’oo jajjaboo irratti ni yaada.”

“Karaa bameedaan saboonni, guyyoota Roomaa dura, kutaa-biyyoota gatii guddaa qabanii fi lafa qonnaan bultii badhaadhaa ta’e keessa itti seenuun, waraanaa fi injifannoodhaan ture. Amma garuu Roomaan waan abbaan isaanii yookaan abbaan abbootii isaanii hin raawwanne raawwachuuf ture; jechuunis, horata kana karaa nagaa fudhachuuf ture. Aadaan kanaan dura matumaa hin dhaga’amin, inni amma jalqabame, mootonni mootummoota isaanii dhaalaatiin warra Roomaatti dhiisuun ture. Roomaan karaa kanaan kutaa-biyyoota gurguddoo hedduu dhuunfattee turte.

“Warri akka kanaan mootummaa Roomaa jalatti galan bu’aa xiqqaa hin arganne. Isaan gaarummaadhaan fi laafinaadhaan ilaalaman. Kun akka boojuu fi saamichi isaanii gidduutti qoodamee kennamuutti ture. Isaan diinota isaanii irraa eegamanii, gaaddisa humna mootummaa Roomaa jalatti nagaa fi tasgabpii keessatti boqotan.

“Gara kutaa lammaffaa keeyyata kanaatti, Bishop Newton yaada meeshaalee raaga mul’isan jabina-dhageettii keessaa, osoo isaaniin mormuu irra hin ta’in, dhiheessa. Kana Roomaanonni magaalattii isaanii jabduu tulluu torbaan qabdu keessaa ni raawwatan. ‘Yeroo tokkoof illee;’ shakkii malee yeroo raajii, waggaa 360 dha. Waggoonni kun qabxii kam irraa lakkaa’amuu qabu? Tarii taatee keeyyata itti aanu keessatti mul’ifamtu irraa ta’a.

“LAKK. 25. Innis humna isaa fi onnee isaa loltoota baay’ee guddaadhaan mootii kibbaa irratti ni kakaasa; mootichi kibbaas loltoota baay’ee guddaa fi jabaata’aniin gara lolaa ni kakaafama; garuu inni hin dhaabbatu; sababiin isaas isaan mala isaa irratti ni xaxu.’

“ପଦ ୨୩ ଓ ୨୪ ଦ୍ୱାରା ଆମେ ଯିହୁଦୀମାନଙ୍କ ଓ ରୋମୀୟମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ହୋଇଥିବା ଚୁକ୍ତି, ଖ୍ରୀ.ପୂ. ୧୨୧, ର ଏହି ପାର୍ଶ୍ୱକୁ ନମାଇ ଆଣାଯାଇଛି, ସହେ ସମୟକୁ, ଯେତେବେଳେ ରୋମ ସାର୍ବଜନୀନ ପୂର୍ଣ୍ଣତ୍ୱ ଅର୍ଜନ କରିଥିଲା। ବରତ୍ତମାନ ଆମ ସମୟରେ ଥିବା ଏହି ପଦ ଦକ୍ଷିଣର ରାଜା, ଅର୍ଥାତ୍ ମିଶର, ବିରୁଦ୍ଧରେ ଏକ ସଶକ୍ତ ସାମରିକ ଅଭିଯାନକୁ, ଏବଂ ବିଶାଳ ଓ ପୂର୍ବକ ସନୋବଳମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଘଟିଥିବା ଏକ ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନୀୟ ଯୁଦ୍ଧକୁ ଦୃଷ୍ଟିଗୋଚର କରାଏ। ଏପରି ଘଟଣାମାନଙ୍କ କି ଏହି ସମୟ ଚାରିପାଖରେ ରୋମର ଇତିହାସରେ ଘଟିଥିଲେ?—ହଁ, ଘଟିଥିଲେ। ସହେ ଯୁଦ୍ଧ ଥିଲା ମିଶର ଓ ରୋମ ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ଯୁଦ୍ଧ; ଏବଂ ସହେ ସତ୍ତ୍ୱରାମ ଥିଲା ଆକ୍ଟିଅମ୍‌ର ଯୁଦ୍ଧ। ଆସନ୍ତୁ, ଏହି ସଂଘର୍ଷକୁ ନିଲେଖାଇଥିବା ପରିସ୍ଥିତିମାନଙ୍କର ଏକ ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ଅବଲୋକନ କରିବା।” ଭରିଆ ସ୍ତମ୍ଭ, Daniel and the Revelation, 271–273.

ତଦନନ୍ତର ଶ୍ଲୋକମାନଙ୍କରେ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ସମୟ ଏବଂ ଶେଷକୁ ଦାନିଏଲଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପୁନର୍ବାର ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ କରାଯାଇଛି।

Inni humna isaa fi ija jabaatinaa isaa loltoota baay’ee guddaadhaan mootii kibbaa irratti kakaasa; mootichi kibbaas loltoota baay’ee guddaa fi jajjaboodhaan gara lolaatti ni kakaafama; garuu inni ni dhaabatu miti; sababiin isaas mala isa irratti ni qopheessu. Eeyyee, warri nyaata qooda isaa irraa nyaatan isa ni balleessu; loltoonni isaatis akka lolaa ni yaa’u; baay’eenis ajjeefamanii ni kufu. Onneen mootota lamaan kanaas hamaa hojjechuuf ni ta’a, minjaala tokko irrattis soba ni dubbatu; garuu inni hin milkaa’u; sababni isaas dhumni ammallee yeroo murtaa’e keessatti ni ta’a. Achiis inni qabeenya guddaadhaan gara biyya isaatti ni deebi’a; onneen isaas kakuu qulqulluu irratti ni ka’a; inni waan jabaa ni hojjeta, ergasii gara biyya ofii isaatti ni deebi’a. Yeroo murtaa’etti inni deebi’ee gara kibbaatti ni dhufa; garuu akka isa duraa yookaan akka isa boodaa hin ta’u. Daani’el 11:25–29.

Boqonnaa saddeettaffa keessatti, Gabr’eel “chaazoon” jechuun mul’ata waggoota kuma lamaa fi dhibba shanii fi digdamii sana yeroo murteeffametti akka xumuramu ibse; achiis barri “yeroo dhuma” jedhamee bakka buufame ni jalqaba. Kutaa kana keessatti, yeroo murteeffame sun dhuma waggoota dhibba sadii fi jahaatamaa warri Roomaa waaqeffataa addunyaa ol’aantummaadhaan itti bulchanidha. Kutaa kana keessatti “yeroon dhuma” hin jiru; sababiin isaas waan yeroo sana keessatti cufamee turee fi dhuma yeroo seenaa sanaatti banamuu qabu tokko illee hin turre.

Daani’el boqonnaa saddeettaffa keessatti, mul’anni “dhuma xumuraa” dallansuu sanaa—kan waggoota kumaatamii lama dhibba shantamii lamaa ta’ee, yeroo waggoota kuma lamaa fi dhibba sadii sanaa wajjin walitti xumurame—hamma “yeroo dhumaatti” cufamee ture; sababiin isaas bara 1844 keessatti, innis yeroo murteeffame mul’atawwan lamaan sanaa ture keessatti, ifni ergamaa sadaffaa ni baname. Daani’el kudha tokko keessatti, lakkoobsa soddoma irraa hamma soddoma jahaatti, dhuma “dallansuu isa jalqabaa” bara 1798 irratti, yeroo akka “yeroo dhuma”tti bakka buufame tokko jiraachuu qaba ture; yeroo sana keessa ifni ergamaa jalqabaa ni baname. Kanaafuu, raajii yeroo Roomaa Waaqeffataa yeroo dhuma hin qabne ture, garuu yeroo murteeffame qofa qaba ture; innis yeroo waggoonni dhibba sadii fi jaatamni xumuraman adda baasa. Garuu yeroo murteeffame bara 1798tti, fi yeroo murteeffame bara 1844tti, lamaan isaanii iyyuu ergaa yeroo akka “yeroo dhuma”tti bakka buufame keessatti hubatamuu qabu ni banan.

Roomaan akkuma yeroo raajii isaatti fakkeeffamee ibsametti mul’ateera. “Yeroo, yeroowwanii fi walakkaa yeroo”, “ji’oota afurtamii lama”, “guyyoota dhibba kudha lamaa fi jahaatama”, fi

“waggaa sadii fi walakkaa” mallattoolee garaagaraa keessaa muraasni yeroo paaphaasummaan bara Dukkanaa keessatti mootummaa isaa geggeesse bakka bu’u. Yeroon sochii Millerootaa fi sochii namoota dhibba afurtamii afur kuma walitti hidhatu waggaa dhibba tokkoo fi digdamii jahaa dha. Dhibbi tokkoo fi digdamii jaha akkasumas mallattoo guyyoota dhibba kudha lamaa fi jahaatamaa dha; sababiin isaas inni kudhan keessaa tokko, jechuun kudhannoo hamma sanaa ti. Waggootni dhibba tokkoo fi digdamii jaha fincila 1863 irraa kaasee hamma yeroo murtaa’e 1989tti jiran, bara 1989 akka beellama Waaqayyo saba isaa bara dhumaa wajjin qabu adda baasu.

Mata-duree kana barruu itti aanu keessatti itti fufna.

“Akkamitti Macaafa Qulqulluu akkamitti qorachuu qabna? Dhugumattii barsiisa keenya jechuun utuboota keenya tokko tokkoon dhaabnee, erga sanaa booda Macaafni Qulqulluun guutuun yaada keenya dursee hundeesine waliin akka wal-simu gochuuf yaaluu qabnaa? Moo yaadaa fi ilaalcha keenya gara Macaafa Qulqulluutti fidnee, kallattii hundumaan yaad-rimeewwan keenya Macaafa dhugaa sanaan madaaluu qabnaa? Namoonni hedduun kan Macaafa Qulqulluu dubbisan, illee barsiisan, dhugaa gatii guddaa qabu kan isaan barsiisaa yookaan qorachaa jiran hin hubatan. Yeroo dhugaan ifatti akeekkamee jiru, namoonni dogoggora ni fudhatu; isaan garuu barsiisa isaanii gara dubbii Waaqayyoo fidanii, yaada isaanii sirrii taasisuuf dubbii Waaqayyoo barsiisa isaanii keessatti ifa arguun osoo hin ta’in, barsiisa isaanii dubbii Waaqayyootiin madaalanii utuu ta’e, dukkanaa fi jaamummaa keessatti hin deddeebi’an ture, yookaan dogoggora hin kunuunsan ture. Namoonni hedduun jechoota Macaafa Qulqulluutiif hiika yaada isaanii wajjin walsimu kennu; isaanis hiikni isaanii dubbii Waaqayyoo irratti dogoggoraan kennan of gowwoomsu, namoota kaanis ni sobu. Yeroo dubbii Waaqayyoo qorachuu jalqabnu, garaa gad of qabuun gochuu qabna. Ofittummaa hundumaa, jaalala waan haaraa ofii irraa maddutti gammaduu hundumaa, cinatti kaa’uu qabna. Yaadonni yeroo dheeraaf qabamanii turan dogoggora hin qabne akka ta’anitti ilaalamuu hin qaban. Balleessaan Yihuudotaa kan mirkanaa’e, aadaa isaanii yeroo dheeraaf dhaabatee ture dhiisuuf fedhii dhabuu isaanii irraa ka’e. Isaan yaada ofii isaanii keessatti yookaan ibsa isaanii Macaafa Qulqulluu irratti kennan keessatti dogoggora kam iyyuu arguu hin barbaadne. Garuu namoonni ilaalcha murtaa’e tokko yeroo hammam dheeraaf qabatanii turan iyyuu, yoo inni dubbii barreeffameen ifatti deeggaramee hin jirre, inni sun gatamuu qaba.”

“Warri dhugaa garaadhaa hawwan, dhaabbata isaanii qorannaa fi qeeqaaf saaxiluu irraa duubatti hin jedhu; yaadotaa fi ilaalchoonni isaanii yoo mormanis hin aaran. Kun hafuuruma waggoota afurtama dura nu gidduutti kunuunfamaa ture sana ture. Nuti lubbuudhaan ba’aa qabanneerra walitti ni dhufna turre, amantii fi barsiisa keessatti tokko akka taanuuf kadhachaa; sababiin isaas Kiristoos qoodamee akka hin jirre ni beekna turre. Dhimmi tokko yeroo tokkotti mata duree qorannaa taasifama ture. Ulfinni sodaadhaan guutame walga’iiwwan qorannaa kana ni mallatteessa ture. Caaffanni Qulqullaa’oon sodaadhaan ni banama ture. Yeroo hedduu ni soomna turre, dhugaa hubachuuf akka caalaatti qophoofnuuf. Kadhannaa ciminaan taasifame booda, yoo qabxiin tokko hin hubatamin, irratti mari’atama ture, namni hundinuus yaada isaa bilisaan ni ibsa ture; achiis deebinee kadhannaatti ni jilbeenfanna turre, kadhannoowwan cimaanis gara mootummaa waaqaatti ol ni ba’u turan, akka Waaqayyo akka wal hubannu nu gargaaruuf, akka Kiristoosii fi Abbaan tokko ta’an sana nutis tokko akka taanuuf. Imimmaan hedduun ni dhangala’a ture. Obboleessi tokko kutaa Caaffataa tokko

akkuma inni hubate sana obboleessa isaa hubachuu dhabuu isaatiif yoo isa ifate, inni ifatame sun boodarra harka obboleessa isaa qabee, ‘Hafuura Qulqulluu Waaqayyoo haa hin gaddisiifnu. Yesus nu wajjin jira; hafuurri keenya gad of qabuu fi baratamuu fedhu haa eeggannu’ jedha ture; obboleessi itti dubbatames, ‘Naaf dhiisi, obboleessa koo, ani sirratti jal’ina hojjedheera’ jedha ture. Sana booda yeroo biraa kadhannaaf ni jilbeenfanna turre. Haala kanaan sa’aatii hedduu ni dabarsina turre. Yeroo baay’ee sa’aatii afur caalaa yeroo tokkootti waliin hin qo’annu turre; ta’us yeroo tokko tokko halkan guutuun Caaffata Qulqullaa’oo ulfinaan qorachuu keessatti ni dabarfama ture, akka dhugaa yeroo keenyaaf ta’u hubannuuf. Yeroo tokko tokko Hafuurri Waaqayyoo ana irratti ni dhufa ture, kutaan Caaffataa ulfaataan karaa Waaqayyoo ramadeenis ifa ni ta’a ture, achitti waliigalteen guutuun ni jiraata ture. Hundumti keenya yaada tokkoo fi Hafuura tokko qabna turre.”

“Nuyi Cimaa akka yaada nama kamiittiyyuu akka hin jal’ifamneef baay’ee cimsinee barbaadnee turre. Garaagarummaa keenya wantoota xixxiqqoo barbaachisummaa guddaa hin qabne, kanneen irratti yaadni garaa garaa jiru, irratti hin dheeratiniin hamma danda’ametti xiqqeessuuf yaalle. Garuu ba’aan lubbuu hundumaa obboloota gidduutti haala kadhannaa Kiristoos, akka inniifi Abbaan tokko ta’anitti bartoonni isaa tokko akka ta’an, deebisu fiduu ture. Yeroo tokko tokko obboloota keessaa tokko yookaan lama ilaalcha dhiyaate irratti mataa jabinaan of dhaabani mormu, miira uumamaa garaa keessaa ka’us hojii irra oolchu turan; garuu yeroo amala akkasii mul’ate, qorannoo keenya dhaabnee walga’ii keenya ni addaan kutna turre, akka namni hundi kadhannaan gara Waaqayyoo deemuuf carraa argatu, akkasumas utuu namoota biroo wajjin hin mari’atin qabxii garaagarummaa sana qoratuun ifa mootummaa mootummaa irraa kadhatuuf. Ibsa michummaatiin wal irraa gargar baana turre; hamma danda’ameen saffisaan deebi’anii qorannoo dabalataaf wal arguuf. Yeroo tokko tokko humni Waaqayyoo karaa adda ta’een nutti dhufa ture; yeroo ifni ifaan mul’atu qabxiwwan dhugaa mul’ise, waliin boona turre, waliin ililcha turre. Yesusiin ni jaallanna turre; walis ni jaallanna turre.”

“Guyyoota sana keessa Waaqayyoo nuuf hojjete, dhugaanis lubbuu keenyaaf baay’ee qaalii ture. Tokkummaan keenya har’aa akka qormaata rakkinaa dandamatu ta’uunsaa barbaachisaa dha. Nuti asitti mana barumsaa Gooftaa keessatti argamna, akka mana barumsaa isa gubbaa sanaaf leenjifamnuuf. Nuyi gaddaa fi abdiin kutannaa akka Kiristoositti baadhachuu barachuu qabna; barumsi kanaan nu barsiifamus nuuf baay’ee barbaachisaa ta’a.

“Nuti barnoota hedduu barachuu qabna; akkasumas baay’ee baay’ee irraanfatanii dhiisuu qabna. Waaqaa fi mootummaa samii qofti dogoggora irraa bilisa. Warri yaada jaallatamaa tokko gonkumaa dhiisuu hin qaban, yookaan ilaalcha tokko jijjiiruuf yeroo tokkollee hin argatan jedhaniitti yaadan, abdiin kutatu. Hanga yaadaa fi ilaalcha keenya irratti cichoomina murteessaa ta’een maxxannee turrutti, tokkummaa isa Kiristoos kadhate qabaachuu hin dandeenyu.” Review and Herald, July 26, 1892.